

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

ALACANT

L'ALACANTÍ

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
D'ALACANT

INSTITUT
CARTOGRÀFIC
VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ i GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECALL
Carles Segura Llopes

TEXT
Antoni Biosca Bas

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Alacant, 240

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 963 874 023
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Alacant

ISBN: 978-84-482-6630-1
Depòsit legal: V-3257-2021
Impressió: gràfiques vimar

ALACANT

Alacant és una ciutat bimil·lenària. Això, a la vora de la mar Mediterrània, significa que ha conegut diferents cultures i s'hi han parlat moltes llengües. Des d'un antic passat cartaginés i romà, vestigis del qual són el tossal de Manises (hui museïtzat) i el tossal dels Antigons (hui desaparegut davall del barri de Benalua), Alacant es va ubicar a la vora de la mar sota la protecció del Benacantil, la muntanya culminada pel castell de Santa Bàrbera. Estos dos elements, muntanya protectora i port marítim, juntament amb la rica horta que l'envolta, són els que han donat forma a la ciutat d'Alacant al llarg dels segles.

Després del passat andalusí, Alacant, com tot el Regne de València, va quedar en mans cristianes al llarg del segle XIII. Amb el pacte d'Almizra, les comarques valencianes al sud de la línia Biar-Busot van passar primerament a mans castellanes quan les va conquerir Alfons X, encara que molt poc després Jaume I les va repoblar amb aragonesos i catalans, i més tard, ja a final del segle XIII, Jaume II les va incorporar per les armes de forma definitiva al Regne de València. D'esta manera es pot considerar que el valencià és la llengua d'Alacant des del segle XIII. Des de llavors seria la llengua pròpia de la ciutat, tant a nivell oficial —fins a principis del segle XVIII— com a nivell popular.

La llengua d'estes comarques, el valencià, va ser un dels motius pels quals el sud valencià, que havia quedat sota la jurisdicció religiosa de Múrcia, es va independitzar i es va convertir en 1564 en un nou bisbat exclusiu per a estes terres, que tindria la seu episcopal a Oriola. Esta ciutat, capital de la governació del mateix nom dins de l'administració interna del Regne de València, veuria com a poc a poc Alacant anava guanyant-li protagonisme gràcies al port comercial, procés que culminaria ja al segle XIX quan Alacant es va convertir en la capital de la província a la qual dona nom.

El caràcter oficial històric del valencià a la ciutat d'Alacant es pot contemplar hui en els nombrosos documents de diferents segles conservats en els arxius sobre moltes inscripcions del nom de la ciutat, en la base de la torre de la campana de l'Ajuntament, en la inscripció de la mateixa campana, en algunes làpides funeràries de la catedral de Sant Nicolau, en el rellotge solar del Poblet de Borgunyó o, fins i tot, en la venerable cambra on es conserva la Santa Faç. Este caràcter oficial del valencià es perdria amb els canvis polítics històrics, però la llengua continuaria viva a Alacant amb un ús majoritari fins ben entrat el segle XX. A principis d'este segle uns artistes alacantins van crear l'himne, utilitzant exclusivament el valencià —de fet, és l'única de les grans ciutats valen-

cianes que té l'himne en valencià—. Igual passaria dècades més tard amb l'himne de les festes més importants, les Fogueres de Sant Joan, que és exclusivament en valencià. Els elements de cultura popular, com el periòdic en valencià *El Tio Cuc*, eren ben populars durant la primera mitat del segle XX, i les obres de teatre en valencià de l'actor local Paco Hernández gaudien de gran popularitat entre els alacantins encara als anys cinquanta. Diversos factors sociolingüístics contemporanis han transformat enormement la ciutat, especialment durant el segle XX, i han afectat, entre altres, la llengua fins aleshores majoritària.

La toponímia és una clara mostra de la llengua pròpia dels alacantins. El topònims, com és ben sabut, conserven els noms tradicionals independentment de la llengua en què es parle. Per això, a Alacant està la platja del Postiguat i la de l'Albufereta; els barris del Raval Roig, de la Sangueta, de la Goteta, del Garbinet o del Pla del Bon Repòs; l'orografia local conté la serra Grossa, el Tossal i la Montanyeta, i racons menuts com les Oliveretes i el Cocó són mostres de tantíssims noms de lloc que conserven la seua forma valenciana encara que es mencionen en una altra llengua.

És lamentable que alguns topònims se substituïsquen per altres no tradicionals i d'origen comercial recent. Allò que es deia *la Creu de Fusta*, en referència a una antiga creu que marcava el lloc d'una reconciliació gràcies a la intervenció miraculosa de la Santa Faç, hui es diu *Vistahermosa*, i el barranc o rambla de *Bonhivern* ara es diu *Plaza Mar*, nom d'un centre comercial que ha afectat fins i tot el nom de la parada del TRAM. Seria desitjable que no es perderen els nom locals de la ciutat, ja que conserven la història alacantina hereua dels seus avantpassats.

No obstant això, la gran majoria dels noms alacantins conserven la seua forma tradicional i són part del seu patrimoni cultural. De fet, alguns topònims locals conserven les formes valencianes antigues, com la serra de Fontcalent (quan *calent* encara era una forma invariable) o la Vall-llonga (quan *llonga* era un adjectiu viu). La conservació de la rica toponímia local alacantina, com a part que és de la identitat de la ciutat, marca la projecció d'Alacant cap al futur amb nom propi.

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Alt de Fontcalent
Alt de la Coveta Fumada
Alt de Sant Pasqual
Alt del Cabeçó d'Or
Alt del Sanxo
Alts del Xop
Cabeç de Motnegre
Cap de Montnegre
Collado del Molí
Cova de la Galera
Cova dels Cavalls
Coves de la Colava
Coves del Panderet
el Bec de l'Àguila
el Benacantil
el Portitxol
el Rebentó
el Tossal
Foia de Berenguer
Foia de l'Enguerí
Foia de Quico
Foia de Rocamora
Foia de Santamaria
Foia de Santanna
Foia dels Patos
Foia Fonda
Foies de la Volta Romera
Fondo de Canyot
Fondo de lo Bueno
Fondo de Piqueres
Fondo de Rodenes
Fondo del Castellet
Fondó de les Pedres
l'Alcavó
la Foia
la Guaita
la Llometa
les Viudes
Lloma Blanca
Lloma de l'Ereta
Lloma de l'Espart
Lloma de les Paulines
Lloma de les Raboses
Lloma de Pelaculs
Lloma de Picó (o Tossal de Manises)
Lloma de Santa Anna
Lloma del Capellà
Lloma del Pi d'Alberola
Lloma dels Galls
Lloma Negra
Lloma Redona
Llomes d'Orgègia
Llomes de Ca Espí
Llomes de Don Jaume
Llomes de les Índies
Llomes de les Talaies
Llomes de Terol
Llomes del Colladet
Llomes del Garbinet
Llomes Planes
Llometes Blanques
Llometes del Cap
Penya del Llamp
Penyes del Pla de Magarra
Pla de Corbí
Pla de Girau
Pla de la Cova
Pla de la Perdiu
Pla de les Salpes
Pla de les Torrudanes
Pla de Llinares
Pla de lo Boix
Pla de Magarra

Pla de Nadal
Pla de Rufa
Pla de Selfa
Pla del Bord
Pla dels Llops
Pla dels Mateus
Pla dels Pastors
Pla dels Seguins
Pla Rocall
Portell de la Serreta
Recingle dels Cèrvols
Serra de Bonalba
Serra de Borgunyó
Serra de Fontcalent
Serra de l'Alcoraia
Serra de la Venta
Serra de les Àligues

Serra de Llofriú
Serra de lo Minyana
Serra de Sant Pasqual
Serra del Boter
Serra del Cabeçó d'Or
Serra del Molinet
Serra del Porquet
Serra del Sanxo
Serra dels Colmenars
Serra dels Coloms
Serra dels Talls
Serra Grossa
Serra Mitjana
Serreta Llarga
Serreta Negra
Solana de Fontcalent
Terol

Relleu litoral i marítim

Cala Barda
Cala de Cantalars
Cala de la Palmera
Cala dels Borratxos
Cala dels Judios
Cap de l'Horta (o de l'Alcodre)
Platja d'Aigua Amarga

Platja de l'Albufereta
Platja de l'Almadrava
Platja de Sant Joan
Platja del Cocó
Platja del Postiguet
Platja del Saladar
Punta de la Cala

Hidrografia natural

Barranc d'Aigua Amarga
Barranc d'Orgègia
Barranc de l'Àguila
Barranc de l'Alcoraia
Barranc de l'Infern
Barranc de la Capa Muntada
Barranc de la Murta
Barranc de la Santa Faç
Barranc de les Ovelles
Barranc del Barber
Barranc del Juncaret
Barranc del Paísà

Barranc del Palamó
Barranc del Vergeret
Barranc dels Flares
Llacunes de Rabassa
Rambla d'Alabastre
Rambla de Busot
Rambla de lo Maldo
Rambla de Pepió
Rambla del Rambutxar
Riu de la Torre
Riu de Montnegre (o Riu Verd)

Hidrografia artificial

Bassa d'Orgègia

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Alacant	Corral de les Planisses
Barri de Granada	el Bacarot
Barri de Joan XXIII	el Bayer
Barri de la Verge del Remei	el Clot
Barri de Sant Gabriel	el de Colomina
Barri Nou	el de Girola
Barri Obrer	el de Nicolau
Barri Vell (o de Santa Creu)	el de Plaça
Benalua i els Antigons	el de Sereix
Benissaudet	el Garbinet
Ca Espí	el Moralet
Cap de l'Horta	el Palamó
Casa de Barceló	el Pla del Bon Repòs
Casa de Borles	el Poblet de Borgunyó
Casa de l'Estanc	el Raval Roig
Casa de la Bastida	el Rebolledo
Casa de la Murta	el Verdegàs
Casa de la Serra	els Àngels
Casa de lo Boligni	els Blanquinals
Casa del Campello	Entreplatges
Casa del Pintat	Finca Adoc
Casa dels Racons	Finca de les Voltes
Cases de Bonmatí	Hort de Valls
Cases de l'Altura	l'Albufereta
Cases de la Parra	l'Alcoraia
Cases de la Serreta	l'Eixample
Cases de lo Povil	l'Entredós
Cases de Terol	la Botiguera
Cases del Familiar	la Condomina
Cases del Poll	la Coronela
Cases dels Baezes	la Florida
Ciutat Jardí	la Goteta
Colònia Requena	la Montanyeta

la Platanera
la Platja de Sant Joan
(o la Condomina)
la Ruïna
la Sangueta
la Santa Faç
la Secretària
la Serreta
la Tómbola
les Carolines Altes
les Carolines Baixes
lo Corbí
lo Corretger
lo dels Flares
lo Maldo
lo Reiet
lo Reig

lo Verdú
lo Vicari
Polígon de Sant Blai
Rabassa
Raval de Sant Antoni
Raval de Sant Francesc
Romèlia
Ruaia
Sant Blai
Tàngel
Torre de Reixes
Torre del Ciprer
Urbanització Alabastre
Urbanova
Venta del Motxo
Vistahermosa de la Creu

Vies de comunicació

Autovia d'Alacant
AVE València-Alacant
Camí d'Alabastre
Camí de Colomina
Camí de l'Almaina
Camí de l'Assagador
Camí de l'Ermida del Saladar
Camí de l'Ermida del Xapitell
Camí de l'Horta
Camí de la Ballestera
Camí de la Costa
Camí de la Foia de l'Espino
Camí de la Galera
Camí de la Meca
Camí de la Murta
Camí de les Algepseres
Camí de les Llomes Blanques
Camí de les Parres
Camí de les Paulines
Camí de lo Celujà
Camí de lo Povil

Camí de lo Sala
Camí de Mingot
Camí de Santa Anna
Camí del Barranc del Llop
Camí del Ciprer
Camí del Fondo de lo Bueno
Camí del Fondo de Piqueres
Camí del Portell
Camí del Reiet
Camí del Trinquet
Camí del Xaparral
Camí del Xocolater
Camí dels Colmenars
Camí dels Flares
Camí dels Molins
Camí dels Rossinets
Camí dels Talls
Camí Fondo de Cabot
Camí Vell d'Alcoi
Camí Vell d'Elx

Camí Vell de l'Alcoraia
a Alacant
Camí Vell de la Vila
Camí Vell de València
Camí Vell del Marqués
Carretera d'Agost
Carretera d'Alcoi
Carretera de Busot
Carretera de Torrellano
Carretera de Sant Vicent
a l'Alcoraia

Carretera de Sant Vicent
del Raspeig
els Dotze Pontets
Ferrocarril al Port d'Alacant
Ferrocarril Alacant-Dènia
Ferrocarril Alacant-Múrcia
Ferrocarril València-Alacant
Pont de Ferro
Pont de Patilla
Senda de la Coveta Fumada

PARTIDES, PARATGES I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Partides i paratges

Aigua Amarga
Alabastre
Bonalba
Bonany
Borgunyó
Cabiscol
Campellet
el Bacarot
el Barranc
el Barranc de l'Infern
el Barranquet
el Boter
el Campet
el Canonge
el Castellet
el Catxapo
el Clot de la Font
el Clot de la Mina
el Clot del Quillot
el Cuco
el de les Basses
el Desert
el Garroferal
el Ginebral

el Margefons
el Monget
el Moralet
el Moresno
el Palamó
el Palmeral
el Pantanet
el Parat
el Parral
el Pilot
el Pla
el Pla de la Vall-llonga
el Portell
el Pou
el Rastre de Figueres
el Rebolledo
el Saladar
el Saladar de Fontcalent
el Tartanell
el Toll
el Verdegàs
el Vergeret
el Vergeret de Baix
el Vidrier

el Xapitell
els Blanquinals
els Esmoladors
els Nagarelos
els Quatre Camins
els Rossinets
Fontcalent
l'Aigüeta
l'Albufereta
l'Alcoraia
l'Almaina
l'Alt del Ginebral
l'Arrier
la Ballestera
la Bastida
la Canaleta
la Canyonada Alta
la Canyonada Baixa
la Canyonada Blanca
la Canyonada de Fenollar
la Condomina
la Costera del Gerret
la Cova
la Culata
la Fonteta
la Mallada
la Mallada de Cabrera
la Marjal
la Meca
la Monja
la Murta
la Negreta
la Passió

la Petorrera
la Pólvora
la Providència
la Santa Faç
la Serratella
la Serreta
la Tonteta
la Torre
la Torre Roja
la Torreta
la Volta
la Volta Romera
les Caselles
les Colomines
les Ferreries
les Fontetes
les Guardes
les Reixes Verdes
les Ventes
les Viudes
lo Boligni
lo Geperut
Montnegre
Orgègia
Rabassa
Racó de Baltasar
Racó de Santanna
Racó del Cura
Racó del Fardatxo
Racó del Gavatz
Sant Tomàs
Tàngel
Vedat del Marqués

Altres llocs d'interés

Castell de Sant Ferran
Castell de Santa Bàrbara
Cementeri
Ciutat de la Llum
Creu de Fusta
Creu de Pedra

el Palmeral d'Alacant
Ermita de l'Alcoraia
Ermita de Sant Antoni
Ermita de Sant Jaume
Ermita de Vistahermosa
Ermita del Moralet

Ermита del Rebolledo
Ermита del Verdegàs
Ermита del Xapitell
Estació d'Alacant
Farola del Cap de l'Horta
Farola del Port d'Alacant
la Santa Faç
Llonja del Peix
Panteó de Guijarro
Pi Sant
Polígon Industrial
 Aigua Amarga
Polígon Industrial El Pla
 de la Vall-llonga
Polígon Industrial Garratxico
Polígon Industrial Les Talaies
Polígon Industrial Pla de l'Espartal

Polígon Industrial Rabassa
Port d'Alacant
Quarter de Rabassa
Salines del Saladar
Torre de Bosch
Torre de Ca Xoli
Torre de Don Vicent
Torre de la Cadena
Torre de la Mitja Lliura
Torre de les Àguiles
Torre de Plàcia
Torre de Santiago
Torre de Soto
Torre del Boter
Torre del Comte
Torre del de Ferrer

TABARCA

Orografia

Cova de la Nau
Cova de les Llangostes
Cova del Llop Marí

Cova del Sucre
Cova dels Birros
la Mina

Relleu litoral i marítim

Bol de l'Espet
Cala Menaca
Cala Rata
Cap Falcó
Cap Llobarros
el Cagalló del Serrallo
el Freuet
el Mal Pas
el Passet
els Farrallons
Escull Foradat

Illa Plana (o de Tabarca)
l'Amerador
la Calanca de Garbí
la Cantera
la Galera
la Nau
la Naueta
la Seca
Pedres Roges
Platja de l'Illa
Platja de la Faroleta

Platja Gran
Punta de l'Escull Foradat
Punta del Bol

Roca del Serrallo
Roca Pobra

Poblament

la Xanca

Tabarca

Partides i paratges

el Camp

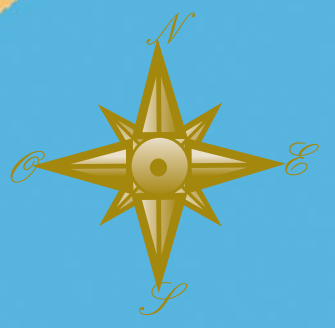
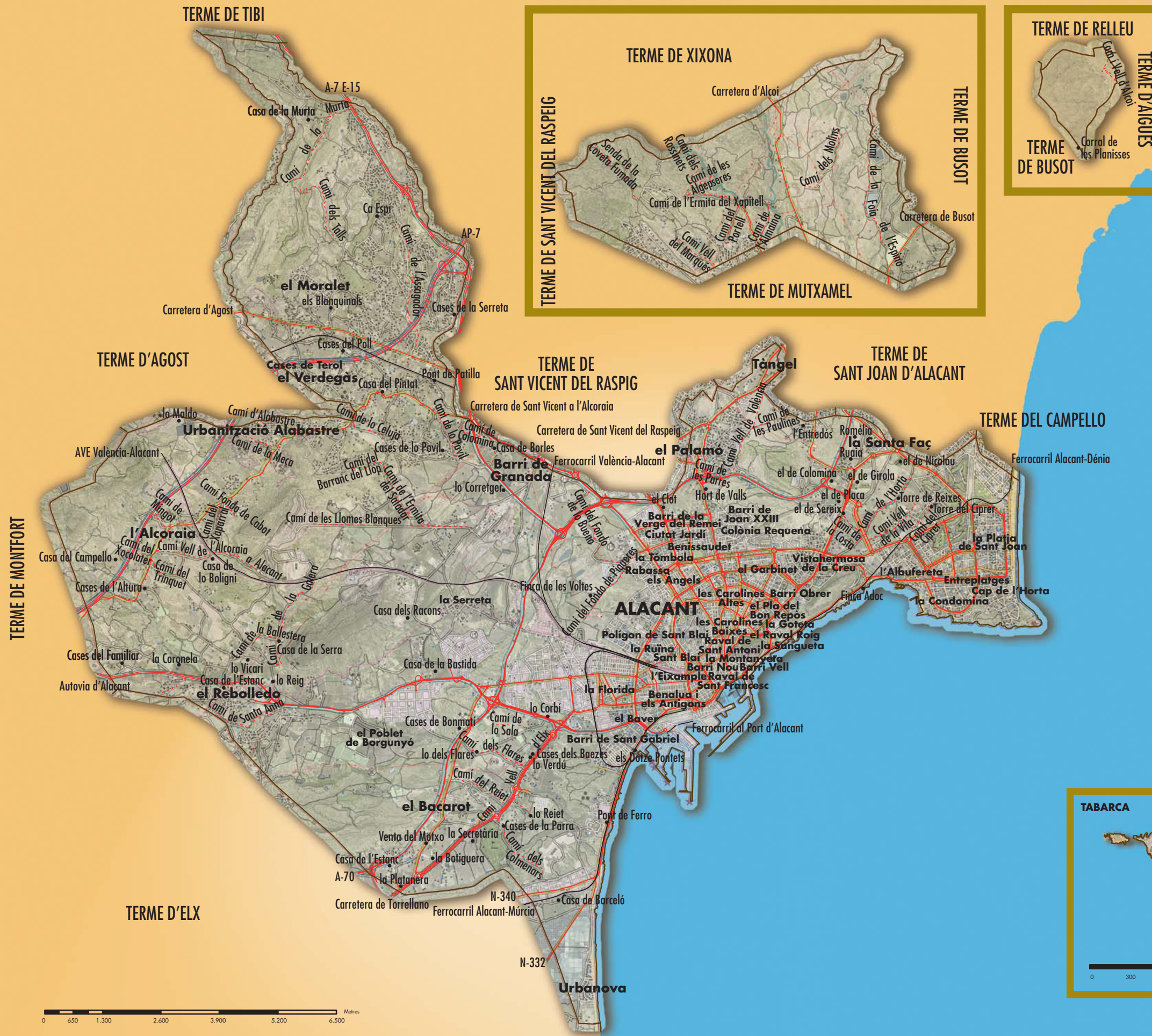
la Terra Roja

Altres llocs d'interés

Port de l'Illa
Portal de la Cantera
Portal de Llevant

Portal de Terra (o d'Alacant)
Torre de Sant Josep
Torre del Castell

Presència humana

MAR MEDITERRANI

L'Alacantí

0 1.050 2.100 4.200 6.300 8.400 10.500 Metres